

La Musealització del paisatge ferroviari de Catalunya i el Museu del Ferrocarril

Acaba de finalitzar el desenvolupament de l'avantprojecte museològic del patrimoni del ferrocarril a Catalunya. Els vestigis de la història del tren al nostre país no es troben només al Museu del Ferrocarril, també hi ha elements representatius per tot el territori.

El document elaborat pel museòleg gironí Joan Vicens, sota la direcció del Museu de Vilanova, proposa la visualització d'aquest patrimoni a través de diferents accions, entre les quals es proposen la creació d'un portal web amb les noves tecnologies digitals o una sèrie d'itineraris per Catalunya que segueixin els traçats ferroviaris del passat i del present. Aquest és un projecte pioner a l'Estat que destaca per la seva singularitat i complexitat pel gran nombre d'elements que cal analitzar, relacionar i aflorar.

El patrimoni vinculat al ferrocarril està format per un llegat dispers pel territori. Els nous corrents museològics observen la història com un tot que resulta impossible tancar en un contenidor. Aquesta ha estat la filosofia de partida del Sistema del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, que està format per 25 museus que majoritàriament se situen en instal·lacions industrials originals.

En el cas del patrimoni vinculat al ferrocarril, encara és més evident i natural aquest desplegament territorial ja que els trens es caracteritzen per la seva funció de desplaçament. Les infraestructures utilitzades per a la construcció del ferrocarril aporten caràcter al paisatge de moltes àrees del món.

S'entén com a territori musealitzat un espai físic que l'esdevenir de la història ha anat convertint en un jaciment cultural a mesura que s'hi han sedimentat les diferents aportacions. La comprensió d'un bé patrimonial no és pos-

sible sense la interpretació de l'entorn del què forma part. La visualització patrimonial ha de considerar l'experiència de públics d'una tipologia molt diferent, però cada vegada més interessats en barrejar identitat, cultura i turisme. La demanda creix proporcionalment a l'interès pels espais on els valors patrimonials estiguin acompanyats de valors educatius i recreatius.

Per a realitzar aquest avantprojecte del ferrocarril el punt de partida van ser els 100 elements identificatius fets en una primera catalogació per l'equip del Museu, béns que repartits per tota la geografia sembla necessari conèixer, protegir i explicar. Es tracta d'immobles suficientment representatius de la història industrial del ferrocarril: edificis, instal·lacions o conjunts que per les seves característiques i situació han de ser preservats i la seva història ha de ser processada per a oferir-la a la societat. En un futur, està previst incrementar el nombre d'elements seleccionats fins a oferir una musealització completa del paisatge ferroviari de Catalunya.

El treball presenta també la creació d'una imatge de marca que identificarà el nou producte cultural; l'objectiu és fer-lo visible de manera homogènia, donar caràcter als diferents suports de comunicació i afavorir la difusió cap als diferents tipus de públic.

Per a senyalitzar físicament els diferents elements s'han estudiat fórmules que s'adaptin a l'entorn físic i que facilitin la informació necessària per a la seva interpretació. En aquest sentit, es planteja una comunicació tant de les principals dades tècniques com evolutives, sempre en tres idiomes (català, castellà i anglès).

L'estudi planteja aprofitar les noves tecnologies digitals i informàtiques per a crear un web on l'usuari pugui trobar tota la informació i imatges dels elements, i obtenir la informació necessària per a realitzar la visita. Aquest lloc web presentarà diferents nivells de lectura per a l'adequada contextualització i comprensió per part de públics diversos. Tota la informació es podrà descarregar a través de telefonia mòbil, MP3 o PDA. D'aquesta forma, cada usuari es podrà informar al nivell que desitgi, i obtenir una visita més satisfactòria segons les seves expectatives de coneixement i experiència, alhora que un millor enteniment d'una

realitat més àmplia. Per a la realització d'aquesta actuació, s'ha sol·licitat una subvenció a la Fundació de la Caixa de Catalunya.

El Museu del Ferrocarril de Vilanova té una superfície limitada i no pot oferir una visió de conjunt del ferrocarril al nostre país. Aquest museu persegueix ser un portal d'entrada, el centre rector que vetlli pel coneixement de la riquesa patrimonial i la influència del tren en el desenvolupament del món contemporani.

El paisatge industrial-ferroviari és una font d'informació, així com una eina per a aprendre, no solament coneixements de la història del territori sinó també d'altres disciplines com la geografia social, l'economia, la política territorial, etc. Facilita una visió global i transversal del pas del temps i la seva petjada li confereix el sentit de l'evolució històrica. Llegir un paisatge és un acte educatiu de gran

valor que es pot convertir en un inestimable dinamitzador turístic.

El ferrocarril resulta especialment suggeridor i evocador en la memòria col·lectiva. El seu rastre ha deixat una profunda marca en el record de la gent, i la seva empremta és visible en bona part del territori. Per tant, els elements que el conformen són fàcilment classificables com a *valuosos*, la dificultat en aquest sector és triar. Perquè el tren forma part de la quotidianitat, del paisatge. Cada estació, cada locomotora o instal·lació ferroviària han estat testimonis d'inesgotables històries, han estat protagonistes de l'evolució del món recent i formen part de la memòria sentimental de diferents generacions.

Pilar Garcia.

Vista aèrea del Museu del Ferrocarril